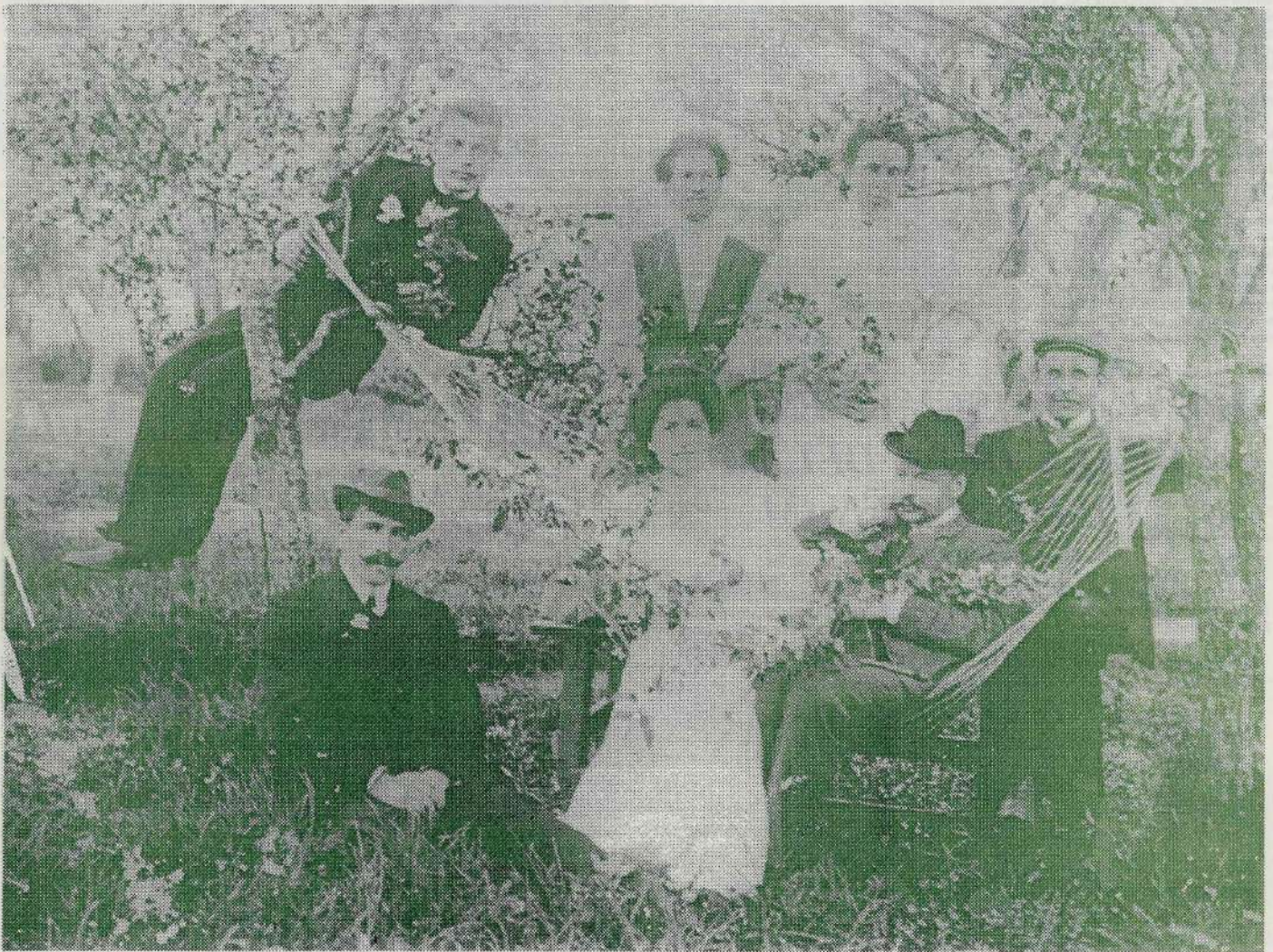

JĒKABA MĀSĒNA PĀRNĀKŠANA jeb seja no laika dūmakas

Jēkabs Māsēns pa kreisi zem ābeles. Siguldā, bij. Benjamiņu vasarnīcā, 1909. g.

Desmit gadiņi vien man toreiz bija un neganta lasītāre. Vasarās ganu gaitās lasīju visu, kas vien lauku sētās gadījās pa rokai, — «Brīvās Zemes» ilustrētos pielikumus, vecus, saplosītus kalendārus un visdažādāko praktisko lauksaimniecības literatūru, un biju «izglītojies» tā, ka gandrīz vai no galvas zināju mājlopu atnešanās laikus un itin veikli pratu aprēķināt balķu kubatūru. Dažreiz rokā nāca lubu romānu burtnīcas, kur, kā makaronus samīcījis cietuma restes, brīvībā izlauzās dižcilītais laupītājs un atriebējs Lips Tuliāns, kur vācu, franču un ungāru grāfienes mīlēja un cieta, bet mežonīgo Rietumu mednieks un traperis Old Vaverli sirdīgi atsita viltīgo indiāņu neskatāmos uzbrukumus. Visai zraujošākie notikumi parasti pārtrūka darbības kulminācijas punktā, jo vienmēr pietrūka nākamās, padzītas romāna butnīcas, un vecais prēriju mednieks visgrūtākajā brīdī palika viens, mežonīgo apašu aplenkts, bet es biju spiests meklēt citu lasāmgabalu.

Pēc tik vieglprātīga ievada, kas uzskatāmi parāda tā laika ganiņa lasāmvielas klāstu, nebūt negribu apgalvot, ka lauku sētu vienīgā garīgā barība bija tikai izklaidētas burliņu romānu burtnīcas. Bieži vien gadījās latviešu klasiķi, ar Apstīvu Jēkaba kopotajiem rakstiem visā pilnībā iepazīnos tieši ganu gaitās. Bradāju līdz vēžotājiem «Laimas spokā», pārdzīvoju «Pie pagasta tiesas» un «Pie magazīnas» darbojošos literāro varoņu gaitas, iepazīnu plašo lauku ļaužu tipu galeriju un tikai pēc vairākiem gadiem uzzināju, ka tas viss risinājies dažus kilometrus no manas dzimtās pilsētas Valmieras, tepat vien, Jūmaras krastos.

Kādu vasaru Lizdēnu pusē trīsdesmito gadu beigās man nejausi rokā nāca Rīgas Latviešu biedrības Derīgu grāmatu nodaļas gadsimta sākumā izdota paplāna brošūra, ko manas lasītāres remdināšanai saimiece bija atnesusi no kaimiņmājas. Vairs neatceros ne tās

nosaukumu, ne saturu, bet viens gan atmiņā iegulis neizdzēšami — rūsganas tintes ieraksts titullapas augšējā stūrī — **Jacob Masens**. Neparastais, līdz tam nedzirdētais uzvārds pārsteidza, bet tad savā pusaudža prātā nodomāju: ja jau ir **brālēns**, tad var būt arī **māsēns**. Toreiz nezināju, ka tajā pašā vasarā Rīgā, Valtera un Rapas apgādā, iznākusi šīs brošūras kādreizējā īpašnieka tulkota Dantes «Dievišķā komēdija», ka aizsaulē viņš aizgājis piecpadsmit dienas pirms manas dzimšanas.

Aizdārdēja Otrais pasaules karš, un no paputinātu bibliotēku atliekām «melnajā tirgū» ieguvu «Dievišķās komēdijas» 3. izdevumu, saīršu un atrautiem vākiem. Burtnieku vecajā kapsētā, pa kreisi no ieejas, atradu tulkotāja kapu ar šim klusajam un daļēji jau pamestajam Dieva tīrumam visai iespaidīgu, palielu akmeni:

«Reiz mācīji Tu ticēt nemirstībai.

Tas piepildīts. Tagad Tava ticība Tev ir par tiesu.

Se dus Dieva mierā **JĒKABS MĀSĒNS**

dzim. 1844. g. 3. janv., miris 1927. g. 29. martā.

Skolotājs Lizdēnu skolā 1874. — 1879. g.

Gadu pēc gada gaudus Tu sēji

Audzēkņu sirdīs, cik labus Tu spēji.

Nu pats kā graudiņš zemē sēts,

Dusi nu saldi, Tu nemirstībā esi svēts.

Tevi ar atzīnību atceras Tavs skolnieks no Ilmēniem.»

Anonīmais skolnieks no Lizdēnu Ilmēniem ir gadsimta sākumā Rīgā ļoti pazīstamais kapakmeņu un krustu darbnīcas īpašnieks Jānis Lācis.

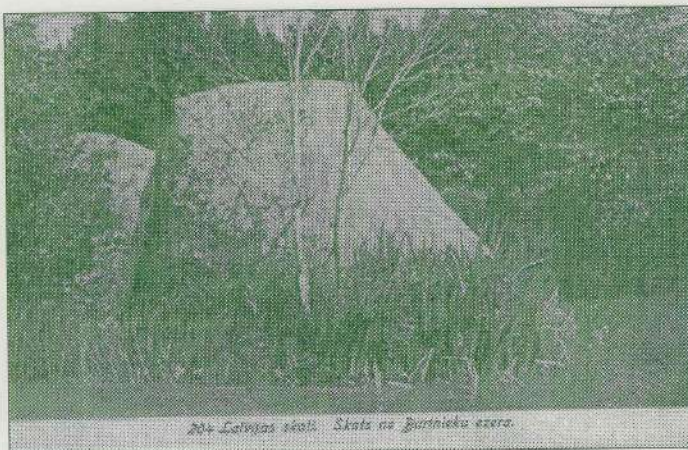
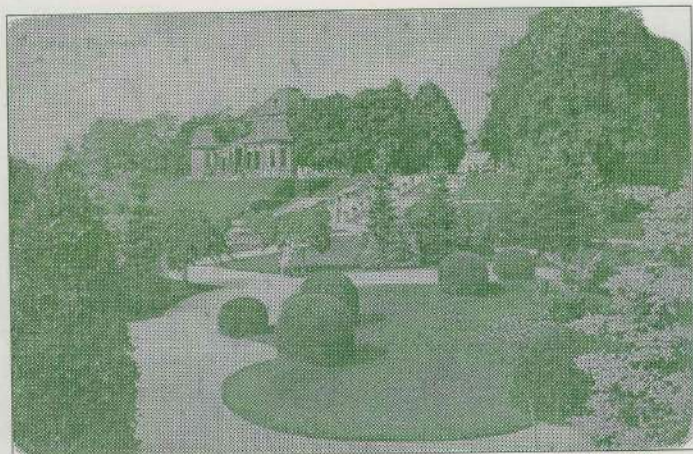
Jēkabs Māsēns dzimis Burtnieku pagasta «Klāmaņos», kur viņa vecāki ap 1834. gadu bijuši šīs mājas pussaimnieki, bet vēlāk

domājams, muižas īpašnieku iegribu dēļ kļuvuši par kalpiem. Mācījies Burtnieku draudzes skolā un pašmācības ceļā sagatavojies skolotāja amatam, viņš 1874. gadā no Rencēnu pagasta «Mintuķu» māju kalpa piūša, par pārstiegunu plašāki apkārtnē, kļūst par Lizdēnu pagasta skolas skolotāju.

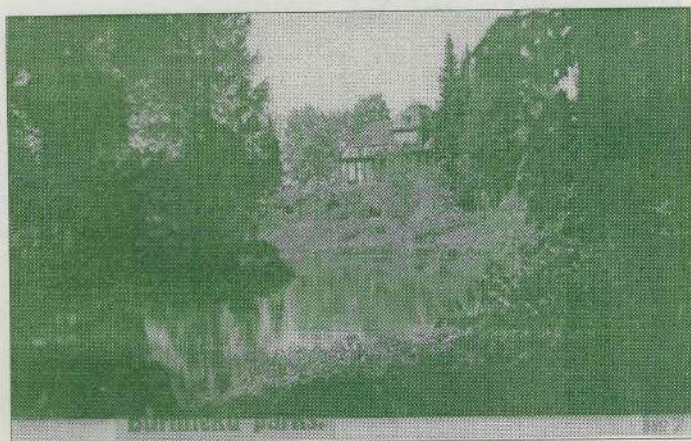
Nostrādājis Lizdēnu skola piecus gadus, viņš 1880. gadā pieņēms skolotāja un pagasta skriervera vietu Valmiermuižas mācītāja pagastā. 1885. g. 28. jūlijā (v. st.) mācītājs Jānis Neilands savā amata piezīmju grāmatīņā atzīmējis, ka pie svētā vakarēdiena bijis «mācītāja pagastā skolotājs Jēkabs Māsēns».

Pastiprinoties rusifikācijai, Māsēnam iemīļotais skolotāja darbs jāatstāj, jo krievu valodu viņš neprot tādā apmērā, kāds vajadzīgs pagasta skolotājam un skrierverim. Blakus skolotāja darbam un arī vēlāk kalpa un grāvēra gaitās Burtnieku, Rencēnu, Matīšu un Valmieras pagastos viņš visu mūžu velta pasaules literatūras klasiķu tulkošanai no vācu valodas latviski. Jau 1883. gadā pārtulkota Kanta «Reliģija tīra saprāta robežās», ap 1890. gadu Gētes «Fausts», kam seko Dantes «Dievišķā komēdija» un Homēra «Iliāda», kā arī portugāļu dzejnieka Komongša eposs «Lusiādi». Mūža nogali Māsēns vada Lutera muižas bijušās kroņa («krievu») skolas vecajā namā, nemiīgi strādādams tulkotāja darbu, noslēdzies no apkārtnes un cilvēkiem, ilgi un iecirtīgi atraidāms labvēļu priekšlikumus pārceļties uz pagasta nespējnieku patversmi. 1922. gadā, kad tulkotājam jau 72 gadi, ar vēlākā Valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa un Kultūras fonda gādību iznāk «Dievišķās komēdijas» tulkojums, viņš saņem 400 latu pabalstu un pēc pieciem gadiem nomirst pagasta nespējnieku patversmē, no kuras pājumtes tik ilgi vairījies, līdz beidzot nespēka dēļ bija spiests uz to pārceļties. Arī pabalsta nauda

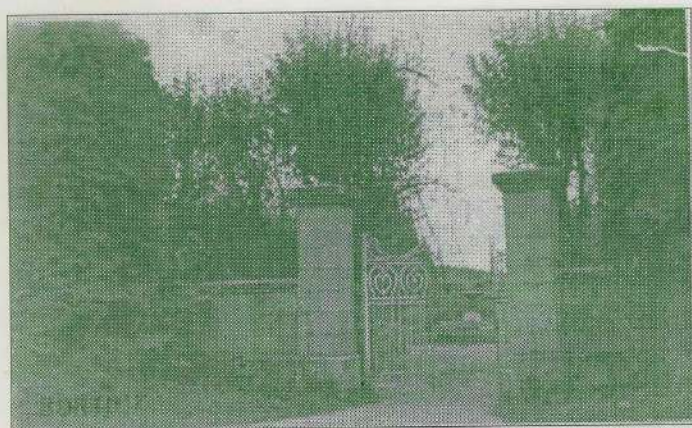
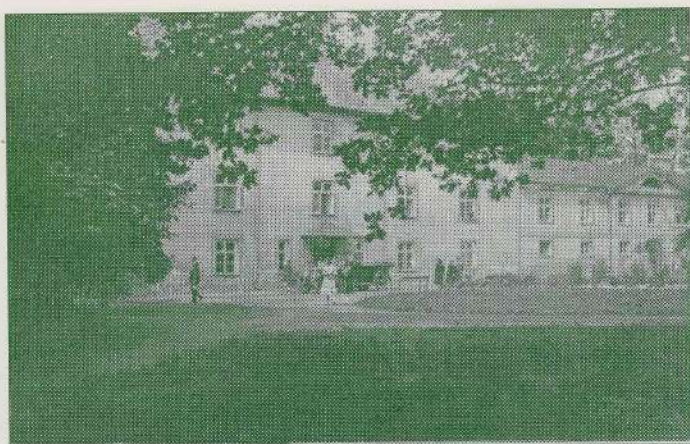
JĒKABA MĀSĒNA DZIMTENĒ BURTNIEKOS

20+ Latvijas stābi. Skats uz Burtnieku ezeru.

BURTNIĒKU PĀRIS

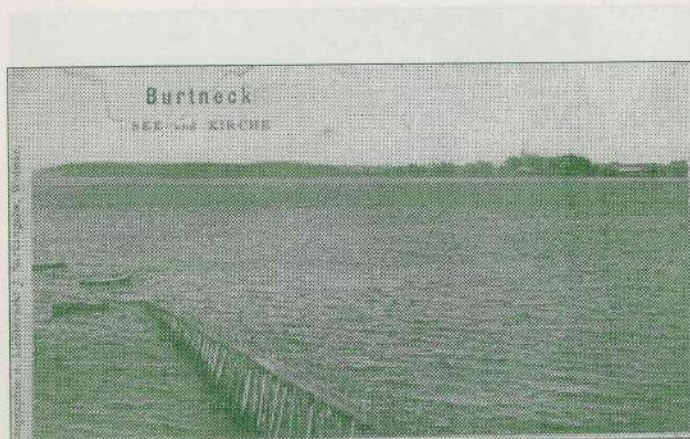

PORTĀLS

Burtneck

SEEKOND KIRCH

Burtneck

SEEKOND KIRCH

BURTNIĒKU EZERS

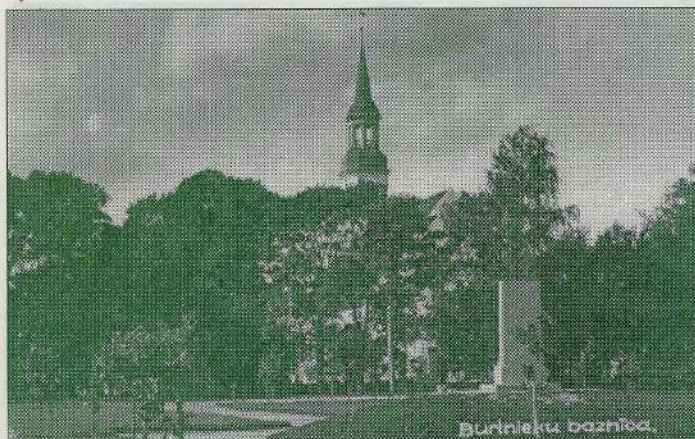
JĒKABA MĀSĒNA DZIMTENĒ BURTNIEKOS

Burtnieku muzejs
Jēkaba māšēna
Dzimtēnē Burtniekos
1995. gada 18. maijā
Raksts: M. Šteins

Burtnieku baznīca

Burtnieku baznīca

Burtnieku muzejs
Jēkaba māšēna
Dzimtēnē Burtniekos
1995. gada 18. maijā
Raksts: M. Šteins

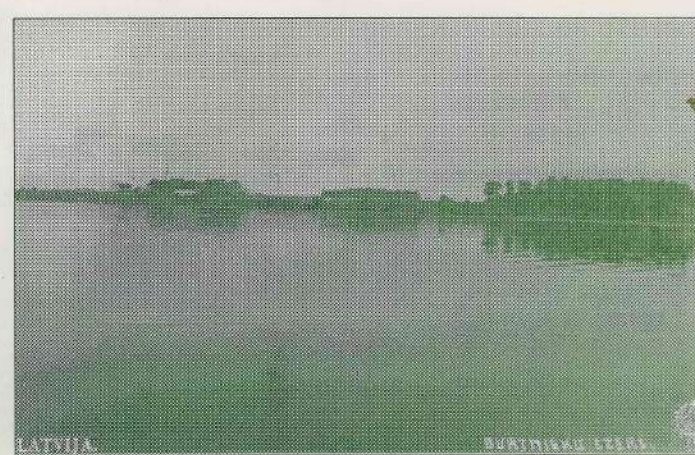

Burtnieku ezeri

Arsēdija

1995. gada 18. maijā

LATVIJA

BURTNIEKU EZERĀ

